

Izhaja v Trstu

vsako soboto opoldne.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Uredništvo in upravnništvo
ul. del Lavatolo
št. 1. I.

TELEFON 18-67.

NARODNI DELAVEG

Posamezne štev. se prodajajo po 6 vin.

Inserati se računajo na milimetre v širokosti ene kolone, in sicer po 8 vin. za vsaki mm. Za več nego 10kratno objavo pa po dogovoru.

Naročnina za celo leto K 4.—; za pol leta in za četrt leta razmerno.

Glasilo „Narodne delavske organizacije“ v Trstu.

Manifestacija narodnega delavstva.

Slavnosti v nedeljo ne pozabimo nikoli, mi slovenski delavci. V tisočih in tisočih nas je šlo v srevodu po tržaških ulicah, da se podamo na slavnostni prostor, kjer je bil krščen simbol, za katerim se narodno delavstvo združuje v boju za dosego svojih narodnih in socialnih pravic, — naša bojna modra zastava.

Sli smo mirni n dostojni; kajti mir in dostojnost je krepost, ki diči moža. In kakor zreli ljudje se nismo ozirali na vpitje krdeca otročaje, ki nas žaliti ne morejo. Njih krik in besnenja laškega častnikarstva sta le v dokaz, da naši nasprotniki instinktivno čutijo, kako nevarno jim je za njih gospodstvo zavedno narodno delavstvo. Rana, ki so jo dobili v nedeljo, jih skli, in za to besnijo.

To pa nam bodi le v podkrepilo, da moč zavednega narodnega delavstva je velikanska; ona je, ki slednjč podre stoletno robstvo. Za to, slovenski delavci, stopajmo pogumno in zavedno za našo modro zastavo in — zmaga mora biti naša. Nasprotniki naj cvilijo, mi pa bomo delali neumorno delali!

In kdor je pogledal v nedeljo na te resne može, ki so držali se stroge discipline mirno in tiho korakali mimo žalečega sovraga, ki se je zvjval v svoji pičlosti in obnemogli jezi, ta je moral vdobiti vtis: To je armada, ki zavedno zre brezobčestni v lice. Taki armadi mora zasijati znage dan!

Za to je bil nedeljski dan nepozaben dan trumfa narodnih delavcev in njih organizacije! D bro znamenje za bližnjo in nadaljnjo prihodnost.

Dopoldanski del slavnosti.

Sprejem gostov.

Še pred 7. uro zjutraj je bilo opaziti gručo tovarišev, ki so se po raznih ulicah podajale vse v eno smer, vse proti enemu cilju: proti kolodvoru državne železnice pri sv. Andreju! In še pred 8. uro je bilo pred kolodvorom vse črno tovarišev. Ob 7. uri in tri četrt so z vlakom prišli naši gostje z goriškega: člani podružnic „N. D. O.“ v Ajdovščini, v Biljah in drugih krajih. Sprejel in pozdravil jih je v imenu „N. D. O.“ tovariš predsednik dr. Josip Mandić.

Gostom iz Pule se je bil pa že ob 6. uri zjutraj odpeljal naproti do Herpelj tovariš Engelman, I. tajnik „N. D. O.“ Ko

je posebni vlak z našimi gosti — člani pulske podružn. „N. D. O.“ in buzetsko sokolsko godbo — došel v Herpelje, je došleca s primernim nagovorom pozdravil tov. Engelman, a odgovoril mu je predsednik pulske podružnice „N. D. O.“, tov. Lacko Križ. Vlak je na to odsopihal proti Trstu, kjer smo ga pričakovali v naravnost imponzantnem številu: kakih 5000 nas je bilo na peronu, a kakih 3000 najmanj jih je bilo ostalo pred kolodvorom. Però je preslabo, da bi moglo opisati trenutek, ko smo zagledali vlak: na tisoče robocev je takoj zavihralo v zraku našim milim gostom v pozdrav, dočim je iz tisočev grl zaoril navdušeni klic: „Živeli naši istrski bratje!“ Isto tako so nam z vihranjem robocev odzdravljali došleci iz vlaka. „Živijo“, in „zdravo“ klici so nadaljevali še potem, ko se je vlak vstavil in ko so došli gostje izstopili. Ko se je ljudstvo nekoliko pomirilo, je spregovoril predsednik „N. D. O.“, tov. dr. Josip Mandić, ki je v vznešenih besedah pozdravil došle goste, mile naše istrske brate. Od navdušenja tresočim se glasom mu je odgovoril tov. Lacko Križ. Zahvalil se je za častni vsprejem in povedal, da je — žal — grozeče vreme krivo, da ni prišlo v Trst večje število členov pulske podružnice „N. D. O.“ Na to je buzetska sokolska godba zasvirla dva komada, na kar smo odšli s kolodvora in se pred kolodvorom razvrstili v dolgo, nepregledno kolono. Ogromna množica tržaškega občinstva je stala na strani ceste, koder smo ponosno korakali. Nikjer nič, ne žvižga ne vpitja proti nam. Pač pa nas je gori rečena množica gledala z izrazom občudovanja.

No, nikjer nič, ne žvižga, ne krika, smo dejali. Da, rez, nikjer nič — do velikega trga. Tržaški poglavci — vsega skupaj kakih 300 njih — so se bili zbrali mej vrtom na velicem trgu in mej namesništveno palačo. In ko so prve vrste naših došle do tja, so nekateri paglavci vtaknili prste v usta in zažvižgali. Naši reditelji so takoj stopili mej paglavce in mej našo kolono, ter naše ljudi mirili in jim velevali iti naprej preziraje one otročaje. „Mirno naprej, kakor bi jih ne bilo!“ — to je bila naša parola in naši ljudje so se premagali, prezrli one mlečnozobe frkoline in šli mirno naprej.

Ko smo došli preko zelenega mostu, je buzetska sokolska godba začela svirati

in svirala je nemoteno preko ulice Giorgio Galatti do trga pred Narodnim domom.

Oni otročaji, ki so bili poskusili provocirati naše ljudi na velicem trgu, so bili — ne vsi, ker nekteri so se bili mej tem že spametovali — po stranskih ulicah prišli na trg pred poštno palačo in tam so zopet parkrat zažvižgali. Isto se je ponovilo na trgu pred „Narodnim domom“ potem, ko so bili naši že v dvorani, kolikor jih je namreč moglo stati v njej.

No, tu bi jo bila tržaška mularija kmalu drago izkúpila, kajti oni naših ljudij, ki niso mogli v dvorano, so se jim bili podali nasproti z uprav resnim namenom, da jih malo potipljejo po bučah. Vendar so pa to naši reditelji preprečili. Seveda so jo italijanske „speranze della patria“ urno popihale, ko so videle, da se jim bliža trda slovanska pest. Sploh pa moramo mi povaliti naše občinstvo na resnično vzornej disciplini: kar je kakšen reditelj rekel, to je bilo našim ljudem kakor sveto.

No, na to se je v do zadnjega kotička utlačeni gledališčni dvorani „Narodnega doma“ vršil slavnostni shod.

Slavnostni shod v „Narodnem domu“.

Velika gledališčna dvorana Narodnega Doma je bila nabito polna toliko domačih delavcev kolikor unanjih gostov.

Okolu 10. in pol ure je predsednik N. D. O. tov. dr. Josip Mandić, viharno pozdravljen, otvoril slavnostni shod. Rekel je, da je N. D. O. ponosna, da zamore pozdraviti delegate puljske in goriške. Iz Pule je sicer došlo toliko gostov, kakor je bilo prvotno nameravano. Zadržale so jih gonja Italijanov, razne govornice socialnih demokratov o izgrelih, slabo vreme i t. d. Mislilo se je, da se bomo mi bali naših nasprotnikov, a pokazalo se je danes, da se nas oni boje.

Današnje slavje smo priredili kakor obletnico ustanovitve N. D. O., in to nedolžno slavje je spravilo iz ravnotežja italijanske politike. Vi gostje iz Iztre in Goriče ste danes lahko videli »2000-letno kulturo!« Današnji čini naših nasprotnikov so nezasišna sramota za Italijane. Vi delavci ste se dostojno in mirno vedli. Hvala Vam za Vaš možati nastop. Lahko rečemo da je »N. D. O.« dosegla danes najlepši vspeh. Proti nam so danes demonstrirali bankrotirani politiki in pobalini, a v vrstah demonstrantov niste videli delavstva. Mi smo ponosni na naš vspeh in na naš razvoj in dokazali smo, da ne potrebujemo bajonetov.

Od sedaj naprej naj bo to resen opomin avstrijski vladi, da imamo mi Slovani

v Trstu pravico prirejati veselice v okvirju zakona. (Burno odobranje.)

Na to je predsednik ob navdušenem odobranju pozdravil najprej delegate puljske podružnice »N. D. O.« in nje predsednika tov. Lacko Križ (navdušeno odobranje), potem delegate ajdovske podružnice in nje predsednika tov. Evgena Rajer ter zastopnika češke narodno-socialne stranke, brata Skalo, zatem sokolsko godbo iz Buzeta (ki je zasvirala v dvorani več narodnih komadov), kolesarje ter potovalnega učitelja tov. Sanzina iz Buzeta in vse ostale goste. Tov. predsednik je zaključil z besedami: Bog živi »N. D. O.« in Bog daj, da pride jugoslovansko delavstvo do popolne zmage.

Na to je v imenu puljske podružnice pozdravil Lacko Križ, v imenu ajdovske podružnice Rajer, v imenu češkega delavstva iz Češke, Moravske in Slezije Skala. (Frenetično odobranje in Nazdarklici).

Ob 11. in četrt je predsednik dr. Mandić ob splošnem navdušenju zaključil slavnostni shod. Na to so se zborovalci mirno razšli.

Popoldanski sprevid.

Po shodu so se naši ljudje mirno razšli k obedu: domačini na svoje domove, a gostje iz Istre in z Goriškega v že določene gostilne.

Že okolu 2. ure in pol so začeli prihajati zopet na trg pred „Nar. domom“, a ob 3. uri popoldne je bil trg že ves zagrnen z ogromno množico. In tedaj se je začel vrejevati sprevid. Na čelu obe kolesarski društvi: „Gorica“ in „Balkan“. Takoj za njima obe godbi: sokolska iz Buzeta in nabrežinska. Sledila so vsa društva, ki so se vdeležila naše slavnosti. 11 društvnih zastav je zaplapolalo v v zraku, a za njimi še ne razvita zastava naše „N. D. O.“ Tramwayski promet je bil ustavljen od kavarne Fabris do Rojana. Čelo sprevida je bilo že na belvederskem razpotju (via di Tor San Piero in Salita di Greta), ko so se na trgu pred „Narodnim domom“ ljudje še vedno vrejevali v sprevid. Ob zvokih obeh godb, ki sta se nepretržno vrstili v sviranju koračnic, smo se pomikali v Rojan. Ko smo došli v ulico del Belvedere, nas je presenetilo prijetno, milo iznenadenje: iz oken biše št. 40 sta nas pozdravili dve veliki trobojnici, a obenem se je začelo vsipati na nas cvetje. Tudi okna hiše št. 38 so bila okrašena z manjimi trobojnicami. Sicer so bila vsa okna vseh hiš v ulici del Belvedere polna glav, in z mnogih oken nas je pozdravljaj

PODLISTEK.

Uboštvo.

Kaj je uboštvo?

Pod uboštvom v tehničnem ali absolutnem pomenu besede se razume položaj, ko sredstva za vzdrževanje, ki stoje na razpolago družini ali posamezni osebi, ne zadostujejo za najpotrebnejše prehranjevanje, in ko človek brez pomoči drugih ljudij bi moral poginiti. Uboštvo v tem smislu besede predpostavlja absolutno pomanjkanje eksistenčnih pogojev.

O uboštvu v navadnem pomenu besede ali o relativnem uboštvu govori se pa že tedaj, ko sredstva za vzdrževanje, ki so na razpolago, ne zadostujejo, da bi družina ali človek mogel živeti po kulturnem in po družbenem položaju, tako uboštvo imenuje se tehnično „potrebnost“.

Uboštvo v obojem pomenu besede je bilo vselj in je tudi sedaj v vseh deželah. Je pač v ozki zvezi s človeško naravo in je posledica vednega boja človeka z zunanjo naravo in pa z okolnostjo, da se mora človek s delom preskrbeti s potrebnimi sredstvi za preživljanje.

Toda s kulturnim razvojem preneha

čim dalje tem več absolutno uboštvo: vedno več se posreča imeti na razpolago najpotrebnejša vzdrževalna sredstva, in ustanove preskrbljena so dovolj razvita, da dobi vsak potrebno pomoč. Da bi človek poginil na resničnem pomanjkanju je sedaj le izreden slučaj in se dogaja le v izrednih razmerah.

Drugače je bilo poprej in je še sedaj v neciviliziranih narodih in to radi tega, ker se nahaja v primitivnih narodih navadno celokupnost istih v položaju večje potrebnosti, ki se spreminja večkrat v pravo lakoto. Baš radi tega, ker večina ljudij stoji na isti stopinji in živi v istih razmerah, poprijema taka nadloga tudi veliko maso istih v mnogo večem obsegu, nego-li se dogaja to tam, kjer je različnost v življenjskem položaju in v posesti. Radi tega se hudo moti oni, ki misli, da je uboštvo še le posledica razvoja zasebne lasti in različnosti v posesti.

V srednjem veku se je nahajal celó velik del prebivalstva v skrajni „potrebnosti“. V vsakem stoletju se je pojavljala splošna lakota, ki je močno skrčevala prebivalstvo. Še v začetku prejšnjega stoletja je bila beda nižjih slojev in število onih, ki so potrebovali tuje pomoči veliko večje, ko sedaj.

No, dasi je nedvomno, da se je

uboštvo v absolutnem pomenu besede močno zmanjšalo, se ne more kaj takega reči o relativnem uboštvu ali o potrebnosti; kajti potrebnost je relativen pojem in vsled povzdige naših življenjskih zahtev in povečanja humanitete se o istej (potrebnosti) govori veliko poprej, ko v prejšnjih časih, ko so ista prebivalstva sredstva veljala zadostnimi, med tem ko se sedaj smatrajo nezadostnimi. Radi tega imamo čuden pojav, da je ravno v premožnih krajih, število onih, ki se jim podeljuje podpora iz javnih sredstev, večje ko tam, kjer so notorično splošne razmere veliko nepovoljneje; bilo bi zategadelj zgrešeno ceniti imovitnostne razmere različnih krajev in d žel po statistiki onih, ki so pripoznani kot potrebni tuje pomoči. Veliko število onih, ki se podpirajo iz javnih sredstev na Angleškem, ni znamenje tamkajšnje revščine, nego velikega človekoljubja in lahkote, s katero se stavlja sredstva na razpolago v take namene. Nekaj opore za te trditve se dobi, ako se preiskava, kakšna hrana se daje v zaporih, kjer se podeljuje pač le najpotrebnejša preživnina. V velikih zaporih za hude zločince v Londonu so dobivali (in to že leta 1875) kaznjenci štirikrat v tednu znatne porcije mesa, kakor se pri nas v nižjih meščanskih slojih le

redko vidijo na mizi in poleg tega vsak dan mleko, ker je veljala taka hrana za najpotrebnejšo preživnino.

Po mestih se zopet pripozna potrebnost veliko poprej kakor na deželi, v kmetih. Zavoljo tega je velika zmotva v tem, če kdo iz velikega števila potrebnih sklepá, da so se imovitnostne razmere poslabšale. Narobe, ni nobenega dvoma, da so se iste posebno v poslednjem času veliko poboljšale. Je pač tako, da so se z naraščajočo kulturo in s povečanjem premoženja pojavile nove življenske potrebe, ki poprej se niso občutile kot potrebe. Sicer pa bodemo v prihodnjem poglavju govorili o glavnih vzrokih relativnega uboštvá ali potrebnosti.

Vendar pa ni možno oporekati, da je še v sedanosti obseg potrebnosti skrajno velik in obžalovanja vreden, in zlasti, da se nahaja zelo velik odstotek prebivalstva v položaju proletarijata, t. j. da živi brez gotove imovine od dneva do dneva, in se drži na meji, ko vsaka nepovoljna konjunktura, vsaka bolezen ali še celo smrt vzdrževalca provzroča potrebnost, ki napravljá pomoč drugih ljudij potrebno.

Proti tej nadlogi se moremo na vso moč boriti. To izvira toliko s krščansko-človekoljubnega stališča, kolikor zlasti s stališča državnika in narodnega gospodarja

klic: „Živela Narodna delavska organizacija!“, „Živeli Slovenci“ itd.

Bil pa je tudi res impozanten, veličasten naš srpevod v Rojan. Bilo je nekaj tacega, kar tržaški Slovenci še nismo videli — vsaj ne v toliki meri. Čelo sprevođa, kolesarji in obe godbi so bili že v Rojanu pred slavnostnim prostorom, ko so bili zadnji še daleč takraj širine na Belvederu. Ob obeh straneh ceste je pa bila natlačena ogromna množica ljudi, ki nas je občudovaje gledala.

No, prišli smo v Rojan, na slavnostni prostor, kjer — žal — niso našli prostora vsi, ki so se vdeležili sprevođa. Prosimo, bilo nas je v sprevođu preko 10.000, a „fondo Exner“ ima prostora komaj za 5000 ali 6000 ljudi. Slavnostni prostor je bil natlačen do zadnjega kotička, a oni, ki niso mogli na slavnostni prostor, so se porazgubili po raznih rojanskih gostilnah. Vendar so pa tudi ti imeli pozneje priliko priti na slavnostni prostor.

Ob 4. in pol je pričel nastop pevskih društev: „Hajdriha“, zbor Čitalnice pri Sv. Jakobu, „Ilirije“, „Zvona“, „Zore“, „Slave“, „Velesile“, „Lipe“, „Slovana“ in „Zvonimira“. Vmes sta svirali godbi.

Višek slavnosti je bil, ko je sredi programa predsednik N. D. O., dr. Josip Mandić med splošno napetostjo, pričel slavnostni govor, kateremu je sledilo

razvitje zastave N. D. O.

Dr. Mandić je, pozdravivši goste iz Istre, Goriškega, prisotne Čehe, člene tržaške „N. D. O.“ in vse občinstvo sploh, povdarjal pomen slavnosti kakor obletnice „N. D. O.“. Nihče ne bi pred letom, ko se je ustanovila „N. D. O.“, pričakoval za letom dni takega zgodovinskega dneva. To je znak potrebe „N. D. O.“ in velike oživljajoče ideje, ki je v njej oživetvorjena. Danes po letu dni se že zbirajo okoli „N. D. O.“ ne le tržaški slovenski delavci, marveč tudi goriški in istrski v skupnem stremjenju, da jugoslovanski proletarijat postane gospodar na lastni zemlji. Težko je bilo delo; trebalo je velike vztrajnosti, odbora, ali ljubezen in zaupanje delavstva do svoje organizacije sta premagala vse ovire. Tako se danes zbiramo v velikanškem število, da v tem slavnostnem trenutku slavimo svoj praznik in si povemo, da slovansko delavstvo, stber našega naroda, si pribori boljše bodočnost pod geslom: „Tukaj smo in hočemo delati, da tukaj ostanemo“. V simbol našega boja bo od danes naprej plapolala naša modra zastava, ki postane zastava jugoslovanskega delavstva. Ona je bojna zastava; pod njo bomo odslej korakali v izvojevanje svojih narodnih in socialnih pravic. Bog naj poži naš narod, naše delavstvo!

Med nepopisnim navdušenjem je sledilo razvitje krasne modre zastave „N. D. O.“. Podpredsednik tov. Jaklič je nad množico vihtel ponosno plapolajoči simbol narodnega delavstva. Pristopil je predsednik puljske podružnice „N. D. O.“, Lacko Križ, ki je po jedrnatem kratkem nagovoru in z motom: „Neka nas vodi u boj od slave k slavi!“ pripel na zastavo trak puljske podružnice. Drug trak je imenoma narodnega pipčarskega kluba pripel t. Šorn.

Med ceremonijo poljubovanja zastav so združena pevska društva s spremljanjem godbe zapela novo „Himno narodnega delavca“. (Besede Sl. Škrlija, skladba Majcena). Navdušenje, ki je sledilo, ne daje se popisati.

Veselica je trajala do večera. Sledila

Vse moderne religije nalagajo v dolžnost, da se pomaga onim, ki se nahajajo v bedi in naj so dotičniki zašli v isto s svojo krivdo ali brez nje.

Za državo pa in za narodno gospodarstvo tvori vsak ubožec nevarnost za celokupnost. Beda skrha, kakor to uči skušnja čustvo poštenja; kajti posebna značajnost je potrebna v to, da se človek vzlic bedi in skušen vsake vrste drži v mejah zakona. Radi tega je splošno opazovanje, da se s povečanjem bede poveča tudi število hudodelcev in to onih, ki se zagrešajo proti lastnini, kakor onih, ki se zagrešajo proti sigurnosti osebe in proti nevednosti. Ob boljših gospodarskih razmerah se znša že samo po sebi število zločinov, in v onih krajih, kjer je ubožstvo največje dobi se tudi največja kriminaliteta nasproti kajem z boljšimi gmotnimi razmerami, kjer statistika zločincev kaže veliko manjše število.

Naloga države in družbe je torej v prvi vrsti, da preventivno prepreča ubožstvo. Ker pa, kakor skušnja uči, se ne more preprečiti ubožanje, je toliko državi kolikor družbi v dolžnost, da čim se pojavi potrebnost, priskoči i-tej na pomoč in to se vrši z organiziranim preskrbljevanjem ubožcev.

je potem prosta zabava in ples do polnoči. Po vsem Rojanu je bilo velikansko vrvenje. Ves čas popoldanske slavnosti je vladal popoln mir in red.

Pozdravne brzojavke h obletnici „N. D. O.“

Odbor N. D. O. je dobil mnogo pozdravov in izrazov solidaritete k obletnice organizacije. Zlasti češko narodno delavstvo iz vseh krajev je izrazilo svoje simpatije za jugoslovanski proletarijat. Živela vzajemnost slovanskega delavstva! Tisočera zahvala pa bratom Čehom, ki so zopet dokazali, da so oni apostoli Slovanstva!

KRALUP. — Mnogo zdaru (sreče) vašemu prvemu sjezdu (shodu) preje (želi) narodni socialisté z Kralup nad Vltavou.

TURNOV. — Vaši práci (delu) mnogo zdaru preje organisace národních socialistu v Turnově.

BILOVICE. — Vašemu jednaní přeie mnoho zdaru. Vykonný výbor neodvisle mladeže (izvrševalni odbor neodvisne mladine) národně-socialní na Moravě. Kotulan, předseda.

SLANY. — Prvnímu sjezdu národních socialistů v Terstu provolava i (kličejo) národně-socialní spolky (društva) v Slanem: plněho zdraví v před, bratři, za vybavení dělnictva ze sparů židovsko-německého kapitalu.

SMICHOV. — Dva tisíce organizovaných národních socialistů na Smíchově dnešní vaši slavnosti přeie mnoho zdaru; ať žije a vítězí (naj živi in zmaga) slovanský socializema solidarity slovanských dělníků (delavcev). Hanuš, tajemník; Sobiš, předseda.

PARDUBICE. — Vašemu sjezdu bratrské Na zdar! Organisace národně-socialní Pardubice Čechy.

CHOCEN. — V srdcích a myslích jdeme s vami za naše práva. Na zdar! Org. naroo.-soc. a odbocka (podružnica) zemské jednoty železn. žizencu (deželnega udruženja železniških uslužbencev), Chocen.

TABOR. — Sjezdu vašemu platř hřlmave nazdar (naj velja gromoviti Nazdar); nechť vítězí národní socialismus. Národní socialisté v Taboru.

KOLIN n./L. — Mnogo zdaru přeie vám bratrská odbocka žizencu drah (železnice) v Kolně. Živio!

KLADNO. — Mnogo zdaru a vytrvalosti (stanovitnosti) přeie. Polit. org. nar.-soc. v Kladně.

JAROMĚŘ. — Sjezdu přejeme mnoho zdaru. Národní socialisté v Jaroměři.

RAKOVNÍK. — Sjezd vaš nechť (naj) jest mezníkem pro další vývoj (rozvoj) mezi Slovanstvem. Národní socialisté, Rakovník.

NEMŠKI BROD. — Ku dnešnému sjezdu srdečně blahopřejí (voščijo) národní socialisté v Ném. Brodě.

MLADÁ BOLESLAV. — Za ideou slovanskeho socialismu v před! Ku dnešnému tak velevyznamnému dnu s bratrským pozdravem mnoho zdaru! Čeští národně-socialní kovopracovníci (kovinarji) v Mladě Boleslavi.

REKA. — Moč zadobi naj razvta raztava za jug celega našega naroda. Živel mnogo let dr. Josip Mandić. Ivan Šiškovič.

OPČINA. — Kot skalnato obrežje jadranskega morja stoj hrabro zastava v obrambo domovja. Vslužbenci male železnice Trst Opčina.

GORICA. Napredek delavstva je napredek naroda. Goriški Dijaki.

LJUBLJANA. — Zdravo boje svete s kopna napred na sinje more. Lovro Scalier.

Vabilo na naročbo!

Vse člene »N. D. O.«, kakor tudi vse naše prijatelje in somišljenike vabimo, da se naročijo na naš list. Naročnina znaša za celo leto K 4.— in to s poštnino, oziroma z dostavljanjem na dom vred; za pol oziroma četrt leta razmerno. Naročbe sprejema uprava »Narodnega delavca«, ki je v uradih »N. D. O.«, ulica del Lavatoio 1, I.

O radu puljske podružnice „N. R. O.“

U svom prvom broju, pozdravljajući istarske radnike, pozvao nas je „Narodni Delavec“, u ime tršćanske matice „Narodne radničke organizacije“, da se žurno povratimo na posao, koji nas čeka na polju kulture i ekonomske emancipacije naših radničkih vrsta, odnosno našega naroda u Istri.

Mislim, da puljski narodni radnici, pošto su prisustvovali slavju u Trstu, ili o njemu čuli pripovijedati, razumiju danas posve dobro ozbiljnost preporuka naše matice u Trstu, da radimo i napredujemo. Jer ona svečanost u Trstu nije imala za nas samo vrijednost izvanjskog sjaja; mi je ne smijemo promatrati ni sa političkoga gledišta, prmda bi i s te strane mogli zabilježiti jedan neprocijenjivi i skoro neočekivani uspjeh. Nas ona svečanost zanima najviše u toliko, što nam je ista dala priliku, da kao pri časovnoj smotri pregledamo godišnji rad tršćanske nam matice, rad, koji je slavio svoju glorifikaciju.

Pitat ćete: a kako da pri jednoj slavi vidim plod rada, kad je svako slavio slično međusobno, ko jaje jajetu? Tu se pjeva, govori, pije..., ali što prikazuje rad?

Rad što prikazuje? A one nepregledne vrste radnika, koje se kupe na hrpe prema vrstama, a svi skupa prikazuju jednu cjelinu, koju opet vodi skladna volja svijeh, utjelovljena u vodstvu, kojemu se svi pokoravaju, — zar već to nije uspjeh rada, kojega je moralo biti?

I neka ne bi ko mislio, da su one nepregledne radničke vrste prikazivale jednu svijesnu cjelinu samo na ulici, pod zastavama, radi parade. Ne, ne, nama su slovenski radnici u Trstu pričali, da su njihove vrste na okupu danomice, da se oni svake večeri sastaju, da se posavjetuju o svojim staleškim prilikama, da snuju i kuju, kako će ovdje pomoći pojedincu-drugu, ondje čitavoj skupini drugova. Nama su slov. radnici u Trstu pripovijedali, da oni shvaćaju svoju organizaciju, kao ulište pčela, u kojem neprestano zuji od zdravoga rada: jučer su raspravljali kako će ustanoviti jednu konsumnu zadrugu, prekjučer su odlučili, da stvore zakladu, iz koje će se dijeliti pomoć bolesnim i obnemoglim sudrugovima; za sutra se spremaju, da učine nešto dobra sudrugovima, koji rade u brodogradilištu Lloyda, a onda će doći na dnevni red peto i deseto, ali brez prestanka jer velike su potrebe radništva, a N. R. O., ko brižna mati, svemu hoće da doskoči.

Eto, ovaj rad, ovu brigu i oduševljenje za rad, mi puljski radnici moramo kud i kamo više pamtiti od čitavog ostalog sjaja nedjeljske svečanosti. Zato moramo ozbiljno prihvatiti poziv naše matice, da i mi uspjesima rada dokažemo, da smo dostojni drugovi slovenskih tršćanskih organiziraca.

Ovdje bih morao najprije kazati, kakav rad zapravo čeka našu „N. R. O.“ u Puli. Pravila naše organizacije jasna su i opširna; ona ukazuju na stanoviti cilj radničkog blagostanja, koje se opet mora postići u skladu sa općim narodnim težnjama.

Sad nastaje pak pitanje, kako da počnemo riješavati zadaću, koje smo sebi nametnuli društvenim pravilima, a pri tome je važno dobro uočiti prilike, u kojima će se razvijati naš rad. Jer nije sve jedno hoćemo li danas učiniti ovo, a sutra ono, onako bez reda i promišljanja. Danas nam može neuspjeti jedan posao, koji bi sutra stalno uspio, da smo danas poduzeli nešto drugo. Jer i između posala, koji na oko nemaju ništa zajedničkoga, može biti uzročne veze od najveće važnosti. Mi moramo drugim riječima temeljito proučiti stanje našega radništva u ovom gradu; upoznati se sa svim njegovim sposobnostima i manama, sa svakom njegovom potrebom, a onda stvoriti jasan plan sustavnog rada, koji se mora provadjeti žilavo, ustrajno, do uspjeha.

Iz ovoga se vidi, da ja govorim o nekom početku rada, kao da naša organizacija ne bi postojala već pol godine.

Dozvolite mi, da budem iskren. Jest, mi nijesmo organizirani tek od jučer, ali opet moramo misliti nekako kao na početak rada, jer sve ovo, što je učinjeno do sada, mogli bi nazvati tek kao nekom pripremnom za sam rad. Svukli smo kabanice, zasukali rukave, odmjerili smo i ledinu, koju ćemo, da prekopamo, ali naše motike još ne odjekuju...

Je li to bila lijenost, ili nesposobnost s naše strane? Ni najmanje! Takve su naše prilike; dapače imajući ove na umu, mi bi mogli kazati, da je i to uspjeh, što smo uopće spravili u jedno kako nekoliko stotina ljudi, koji su tek zasukali rukave.

Sada pak, pošto smo se pripravili, hajde da radimo! Prva briga budi nam

ta, da se — kako rekoh povije — upoznamo sa samima sobom.

Što hoćemo kao narodni radnici; što možemo, ako smo ujedinjeni u jednoj svezi; koliko mora da vrijedi svaki od nas u svezi, da ova bude jaka; koje dužnosti svaki od nas mora da ispuni, da kao član organizacije bude imao u njoj vrijednosti za sebe i cjelinu, — to su pitanja, s kojima moramo odmah biti na čistu. Jer naša organizacija vriedit će u ekonomskoj i narodnoj borbi samo onoliko, koliko joj vriednosti budu dali svi njezini članovi probudjenom i razvijenom svijesću svojih dužnosti i prava, a ne tek brojnost organiziraca i samo pametno vodstvo.

Drugim riječima mi moramo u prvom redu provesti organizaciju u pravom smislu riječi. Nije dosta, da smo članovi „N. R. O.“ i da redovito plaćamo članarinu. Mi se moramo što češće sastajati u društvenim prostorijama i ondje živo raspravljati o svojim prilikama. Nije dosta da se naš odbor sastaje jedan put na mjesec; i mi se moramo sastajati, da iz dnevnoga života crpamo savjeta za skupni rad, koji će doduše voditi odbor, ali koji se mora razvijati u svim našim redovima.

Recimo ja imam jednu dobru misao, ili sam danas pri radu nešto opazio, što bi za sve moje drugove moglo biti korisno, kad bi svi za to nešto znali. Ali ja nijesam odbornik, nego tek prosti član organizacije! Zar zato nije moja dužnost, da svoj savjet dam odboru, ili da svoju dobru misao iznesem pred svoje drugove?

Dakle? Nema druge; ako hoćemo da nam organizacija oživi, da ona bude posrednicom i predstavnicom u našoj borbi za ekonomski boljitak, mi moramo točno shvatiti dužnosti, koje imamo kao organizirani radnici, a ove ćemo opet najbolje ispunjavati, budemo li se danomice sastajali. Više očiju bolje vidi, više glava bolje izmisli.

Tek onda, nešto budemo ispunili ovaj prvi uvjet života naše organizacije, tek onda ćemo moći da podjemo dalje. Pošto budemo vidili sve svoje sile na okupu, tad ćemo opaziti, da treba iste izgladiti, okremeni, upriličiti za obsežniju borbu. I upoznavši to, mi ćemo doći do uvjerenja, da našem radništvu treba dati poduke. Ko će podučavati i što će se podučavati, to će se sve odlučiti postepeno, ne u jednu večer, ne na jednoj sjednici, nego možda tek u koji mjesec dana mozganja i restanja jednog ili drugog savjeta. Kad ćemo pak s druge strane viditi, da od pojedine struke drži skupa stanoviti broj radnika, koji bi mogli u stanovitom poduzeću igrati stanovitu ulogu u svoju korist, onda će se već sama od sebe poroditi misao, ovdje možemo učiniti nešto nas dvadeset ako smo skupa, dok prije nijesmo mogli ništa, jer smo bili svaki za se.

Zar se neće onda smjeti da misli na razne zadruge, koje će uzimati u zakup stanovite radnje u arsenalu, pri drugim gradnjama i poduzećima, koji ipak napreduju i u našem gradu?

Koješta, koješta! Danas sam ovo tek natuknuo, a glavno mi je bilo, da upozorim na pomenuti prvi uvjet našem napredovanju: da provedemo zdravu, čvrstu organizaciju svojih redova. U tom pogledu ugledajmo se u svoju tršćansku maticu. Sjetimo se minule nedjelje, onih divnih radničkih redova na tršćanskim ulicama; sjetimo se, što su nam braća u Trstu pripovjedala o načinu svoga rada. Sjetimo se i preporuke naše matice, pa hajd na posao, svaki u svoju vrstu, da za Trstom Pula bude prva!!

Pula, dne 12. kolovoza.

Radnik.

Konsumna zadruga članov N. D. O.

Ni dolgo temu, da se je na shodu v „Narodnem domu“, ki ga je sklical odbor „N. D. O.“ v svrhu stanovitve konsumne zadruge za člane „N. D. O.“ sklenilo ob največem navdušenju enoglasno, naj se ustanovi v kratkem konsumna zadruga za člane N. D. O. Izvolil se je ob enem pripravljali odbor, ki naj v najkrajšem času, po premaganih težavah, skliče ustanovni shod imenovane zadruge. Od tega časa je pripravljali odbor imel več sej, ker se je razpravljalo o vseh potrebnih pripravah, sestavilo načrt pravil, določilo finansiranje zadruge i t. d. R. zvečljiv pojav pa je, da se je naše delavstvo, kateremu je zadruga namenjena, vže ož prvega početka jelo zanimati za isto. Ta svoj interes je pa pokazalo tudi dejansko. Ko je namreč pripravljali odbor vabil javno vse tovariše, naj podpišejo dotične pristopnice in plačajo svoje doleže, se je v kratkem času, v samih osmih dneh vpisalo do 100 članov, od ka-

terih je do 70 takoj vplačalo svoj delež. Zares lep primer razredne in stanovske zavednosti. Kakor vse kaže, bo pripravljalen odbor v kratkem mogoče sklicati vstanovni shod in bode potem precej podjetje stopilo v življenje. — Od tega bodo naši tovariši imeli neprecenljive koristi. Kdo ne bi namreč hotel priznati, da so v Trstu cene vseh živil in za preživitev potrebnih vporabnih sredstev v razmerju z drugimi mesti visoke? To se splošno priznava, a vendar se malo kdo upa, postaviti se temu radikalno po robu. Stanovanjska in živilska politika je postala dandanes v naših deželah problem, od rešitve katerega je odvisno blagostanje ne samo najnižjih slojev, nego celega meščanstva, sploh največjega dela prebivalstva. Isto vsepošno rešiti, pomenja preiskavati objektivno in temeljito gospodarski proces in vse one gospodarske pogoje, ki provzročajo draginjo stanovanj in živil. Posebno delavstvo, kot gospodarsko najšibkejši sloj, ima največji interes na tem, da se tem krizam, ki ne samo da nečejo nehati, nego celo pogresivno rastejo, odpomore. Ali se mora to doseči s tem, da se v večem boju gospodarskim nasprotnikom delavstva, s kapitalom, izsili izboljšanje delavske mezde? Ne, kajti rasteenje in padanje živilskih cen se vrši na podlagi procesa, ki ni v nobeni vzročni zvezi se vsakokratnim mezdnim stanjem delavstva, kar se najbolj vidi iz tega, da je nepobitno dejstvo, da imajo tržne cene stremljenje, obratno skoraj vso delavsko plačo, ne visokost iste.

Tega so tudi vsi vsepi doseženi izboljšanje delavske plače, sicer vendar so relativni, kakor jetudi izboljšek gospodarskega stanja, isti delavstvu prinesli. „Bika“ in „Prejeti za rogove“, pravi Nemeč — v našem slučaju, postaviti se na stališče samopomoči, prevzeti potom istega funkcije, ki bi ga sicer na njih dobiček, a na našo škodo, izvrševali drugi. Zadrugištvu, to je ona gospodarska in moralna sila, ki edina vtegne izboljšati položaj delavstva, pojedince in skupnosti. — Vstanovljati treba zadrugo!

Nepobitno dejstvo, dokazano po dolgem izkustvu je, da se potom skupne nabave živil in drugih vporabnih sredstev v večjih množinah vtegne doseči znatne prebitke na ceni. Na tem dejstvu sloni korist, ki ga konsumna zadruga daje svojim članom. Ona kupuje plago na debelo, da je potem oddaja na drobno. Prebitok, ki se ga pri tem doseže, se po odbitku upravnih in drugih stroškov vrača na koncu poslovnega leta konsumantom (zadrugištvu) v razmerju njihovih nakupil, tako, da v resnici plačajo za predmete, ki jih zadruga drži v svoji zalogi, samo cene trgovine na debelo (všteviš upravne stroške). Kakor je razvidno iz svetovne statistike o konsumnih društvih, so prednosti, ki jih iste omogočujejo precej znatne. Glasom ene statistike zveze švicarskih konsumnih zadrug pripravilo je 1906. leta 152.500 članov v 232 konsumnih zadrugah pri prometu od 61 milijonov, 692.600 frankov nič več in nič in nič manj nego 5 milijonov 706.000 frankov, od katerih se je čez 4 in pol milj. frankov povrnilo zadrugištvu v formi povratnega plačila (dividende). Ni treba še le omeniti, da bi sicer brez konsumnih zadrug v tem slučaju, vsi ti milijoni zvišali dobiček trgovcev, na škodo zadrugištvu! — Pa kje so moralne koristi, ki jih konsumne zadruge dajejo svojim članom? Od več strani se je povdarjalo, da so konsumna društva najboljša šola za delavstvo, ki naj se seznanj z razvojem sodobnega gospodarskega življenja. Slovensko delavstvo pri N. D. O. je izpregovorilo svojo. Izjavilo se je enoglasno za vstanovitev konsumne zadruge. In — zadruga se bode tudi v kratkem vstanovila! Potrebno je samo, da tudi ostali tovariši, ki še niso prijavili svoje vstop v konsumno zadrugo, storijo to v najkrajšem času, pri uradu „N. D. O.“ Od tega je odvisno, ali se bodo kmalu vresničile vroče želje naših delavcev: pozdraviti v kratkem otvoritev svoje konsumne zadruge!

DOMAČE VESTI.

Prvo in tudi drugo številko „Narodnega delavca“ smo poslali mnogim tovarišem in somišljenikom brezplačno na ogled. Kdor ne bo vrnil lista v-aj do prihodnjega četrčka, dne 20. t. m., bo smatran našim naročnikom. Obenem prosimo vse one, ki se mi-li o naročiti na naš list, da nam čim prej pošljejo naročnino, ki znaša za vse leto — z dostavljanjem na dom, 4 K, za pol leta 2 K, za četrt leta pa 1 K.

Upravništvo

»Narodnega delavca«.

Radi jutrnjega praznika smo morali izdati list že danes. »Narodni delavec« bo sicer izhajal vsako soboto opoludne, a v slučaju, da je na soboto praznik, bo list izšel že v petek opoludne.

Vedno slabše, gre — kakor se vidi — gospodom, ki so na čelu tržaške socijalne demokracije. V dokaz tej naši trditvi služi dejstvo, da je „Lavoratore“ ta teden začel izhajati na dveh samih straneh, namreč v polovici prejšnje svoje oblike. To je pač vsekakor — korak nazaj!!

Društvo v zavarovanje goveje živine v Sv. Križu priredi v nedeljo, dne 16. t. m. tombolo s plesom. Srečke se prodajajo po 40 stot. I. dobitok (cinkvina): svinjski krači in 2 steklenici sladkega belega vinca. II. dobitok (I. tombola): ena junica. III. dobitok (II. tombola): 2 prešiča. Za obilno vdeležbo se priporoča

O d b o r.

Dve predstavi pri sv. Jakobu. Delavci! Vrta »Čitalnica« pri sv. Jakobu uprizori v soboto 15. t. m. nar. igro s petjem v 4 dejanjih „Legijonarji“; v nedeljo 16. t. m. pa ponovi na splošno željo nar. igro s petjem v 5 dejanjih „Rokovnjači“ na vrtu „Kons. društva“ pri sv. Jakobu. Vsi poznate vrlino tega društva. Ono je vedno v prvih vrstah na braniku v vsakem slučaju, ono nam izobražuje našo mladino, da se ne poizgubi v tujem navalu; zato je vredno naše podpore. Skazimo tedaj tej vrli mladini z obilno vdeležbo na teh prestavah svoje simpatije. Pri obeh predstavah sodeluje iz prijaznosti g. Potrato, član „Trž. slov. gledališča“. Svira društveni orkester. Začetek točno ob 6. uri pop. Ustopnina 50 st. Sedeži prve vrste 50 st. II vrste 30 st.

Zakon o podporah rezervistom. — Navodila za rezerviste. Dne 1. t. m. je stopil v veljavo zakon, ki da pravico do podpore družinam oih rezervistov, ki so poklicani na orožne vaje.

Evo tu nekoliko navodil o tem zakonu v uporabo našim tovarišem, ki so še podvrženi rezervni vojaški službi:

Pravico do podpore imajo družine vseh onih rezervistov, ki so šli na orožne vaje na dan prvega avgusta ali po prvem avgustu. Tudi družine onih rezervistov, ki so šli na vaje v mesecu juliju in končajo v mesecu avgustu, imajo pravico do podpore —

Pravico do podpore imajo: soproga in zakoniti otroci rezervista, bratje in sestre, stariši, in drugi svojci rezervista ako je skrbel zanje on s svojim delom.

Da se dobi podpora je treba obrniti se, ne morda k vojaški oblasti ampak k oni poitični oblasti, od katere se je dobilo vabilo na vaje, obrniti se je treba k okrajnemu glavarstvu (v Trstu k namest. svetniku).

Pe končanih orožnih vajah je časa še štiri tedne zahtevati podpora.

Naznanilo za podporo mora predložiti rezervist sam, ki mora ob enem tudi naznaiti, komu naj se podoro pošlje. — Rezervist ne more prejeti v roke podpore, ampak podpora dobi ali žena ali kak drug član družine ali sorodnik.

V slučaju, da skrbi rezervist razven za svojo družino, še za kakega sorodnika izven družine, sme vahtevati, da se pošlje del podpore tudi dotičniku. Kdor skrbi za nezakonite otroke, mora naznaiti ali mater ali pa varuha otrok katerim se bo pošiljala podpora.

Neresničnih naznanil je treba ogniti se, kajti za to se je lahko strogo kaznovani.

Pismo naznanilo. — Edino rezervist ki je poklican na vaje ima pravico vprašati podporo. Sorodniki nimajo pravico iti terjati podpore, ako rezervist ni predložil vprašanja. Vsak naj tedaj skrbi, da o pravem času predloži vprašanje za podporo.

Naznanilo naj se sestavi tako:

Sl. c. kr. okrajnemu glavarstvu

.....

Podpisani pripadam k rezervi pešpolka št. in sem poklican dne 1908 na orožne vaje k pešpolku št. v ki bodo trajale (26) dni.

Na poti na vaje in z vaj rabim dva dni. Moji družini pripada tedaj 28 dni podpore.

Uslužben sem v tovarni in vpisan sem v (podporno bolniško blagajno, v) Moja plača znaša torej ... K na teden.

Pro-im torej, da bi se pošiljalo podporo kakor predpisano v zakonu z dne 21. julija 1908 št. 14. K. D. Z. moji soprogi v ul. št.

Datum

Podpis in naslov.

To naznanilo je prosto koleka. V slučaju da rezervist oboli in ne more vsled bolezni domov z rezervist se plača družini podpora dokler se rezervist ne vrne domov.

Dobi se 50% one mezde, ki je določena za dotično kategorijo, h kateri dotičnik pripada.

Delovanje N. D. O. v Trstu.

Konsumna zadruga členov N. D. O. Oni tovariši, ki nameravajo pristopiti tej zadrugi, naj pridejo kakor hitro mogoče v urad „N. D. O.“ da podpišejo pristopnice in plačajo svoj delež. Delež znaša 10 kron.

Vsi zaupniki N. D. O. naprošeni so da pridejo v ponedeljek, 17. t. m. ob 7. in pol uri zvečer v prostore „N. D. O.“ radi važnega pogovora.

Delovanje N. D. O. po deželi.

Iz Pule. Kaj nas uči polom socijalističnega konsumnega društva v Puli? Grozen udarec je zadel puljsko socijalno demokracijo s tem, da je morala napovedati bankrot svoje konsumne zadruge. Tak gospodarski polom ne more ostati brez posledic na stranko samo, dasi jo zadene samo krivda lahkomišljenega gospodarstva. Zato moramo mi crpiti od škode naših nasprotnikov dragocen pouk za nas. Socijalistična konsumna zadruga je namreč propadla za to, ker je prodajala na dolg, na knjizice. Slednjič je ostala z velikanskim kapitalom tirjatev, od katerih ni mogla iztirjati niti pol krajcarja in morala je napovedati bankrot. Tako se dozvedna dobrota nasproti nekoliko delavcem obrača na zadnje v škodo za vse delavstvo sploh. Puljski primer dobro uči, da konsumna zadruga more vspevati in donošati velikansko korist delavcem, le tedaj, ako prodaja proti gotovemu denarju, ne da bi kreditirala niti pol solda.

ZAHVALA.

Radostnim srcem izpolnjuje podpisana svojo prijetno dolžnost, da izrazi svojo globoko hvaležnost neštetim rojakom, ki so se svojim prijaznim sodelovanjem pripomogli slavnostnemu dnevu slovenskega delavstva v Trstu, dne 9. avgusta t. l. do toli sijajnega in veličastnega vspeha. Imenoma izraza svojo zahvalo sledečim slavnim društvom, oziroma zastopnikom: Kolesarskemu društvu „Balkan“ v Trstu in „Gorica“ v Gorici; oziroma njih podružnicam; pevskim društvom: „Čitalnica“ pri Sv. Jakobu; „Hajdrih“ na Proseku; „Ilirija“ pri Sv. Jakobu; „Ilirija“ pri Pobegih; „Kolo“ v Trstu se svojim tamburaškim odsekom; „Lipa“ v Bazovici; „Prešern“ v Boljuncu; „Slava“ pri Sv. M. M. Sp.; „Slovan“ v Padričah; „Slov. Straža“ v Gropadi; „Velesila“ v Škednju; „Vodnik“ v Dolini; „Višava“ na Konkonelu; „Zarja“ v Rojanu; „Zora“ pri Sv. Ivanu; „Zvon“ na Opčinah; „Zvonimir“ v Rocolu, „Delavskemu podpornemu društvu“ v Trstu; „Tržaškemu podpornemu in bralnemu društvu“ v Trstu; „Tržaškemu „Sokolu“; „Sokolu“ v Buzetu; „Narodni čitalnici“ v Rojanu; „Puljski podružnici „N. D. O.“ in njenemu predsedniku tov. Lacku Križu; „Podružnici „N. D. O.“ v Ajdovščini in njenemu predsedniku tovarišu Eugenu Rayerju; „Podružnici „N. D. O.“ v Biljah in njenemu predsedniku tov. Periču; „Podpornemu rokodelskemu društvu in njenemu predsedniku tov. Budična; slavnim deputacijam iz Kranja; Idrije; Nabrežine; milim bratom, češkim narodnim socijalistom na Češkem in v Moravskem, ki so se v neštevilnih brzovajkah spomnili naše slavnosti; bratu Čehu g. Skali, ki je kakor zastopnik čeških narodnih socijalistov navdušil nas se svojim krasnim govorom; velecenjeni tukajšnji tvrdki R. Exner, ki nam je velikodušno stavila na razpolago vselični prostor; „Sokolski godbi iz Buzeta in g. kapelniku F. Majcenu, za prekrasno godbeno izvajanje in za skladbo himne »N. D. O.«, godbi iz Nabrežine; kakor tudi vsej oni neštevilni množici rodoljubov, tovarišev in naših somišljenikov, ki so nam pripomogli do tega velikega dne. —

Predsedstvo

„Narodne delavske organizacije“.

Kako ravnati z ranami.

Nesreča nikdar ne počiva, in prej nego se delavec zavé, poškodoval si je kožo, ali pa se ranil celo globlje. Kaj početi, kako

ravnati z rano, ki hudo boli in iz katere curlja kri in sokrvca? Zdravnika ni blizu, niti veččega človeka, ki bi znal prav svetovati! In vendar je tolikokrat od prve pomoči, od prvega ravnanja odvisno, kako se zaceli rana, kake posledice bode ista imela za zdravje, za življenje, za nadaljnjo delavno zmožnost delavca. Vsi hočejo le hitro pomagati; od hitre pomoči pričakujejo celitve in rešitve. Temu pa ni tako. Le v onih silno redkih slučajih, ko je poškodovani brez zavesti ali pa hudo krvavi, je nujna pomoč res jako potrebna in zna biti edino rešilna, da ne izdahne ali pa izkrvavi — ali to se dogadja le izjemoma. Sicer pa navadno ni tako ujnna hitra pomoč, ampak pravilna pomoč; od te je vse odvisno. Naglica zna celo škoditi, ker se v prenenlosti z rano nepravilno in neprimerno ravna, da tudi zdravnik ne more vreč popraviti, ker je bi o prej zgrešeno od drugih ljudij, ki so napačno svetovali.

Ako se je kje kaka nesreča zgodila, nabere se precej okrog veliko ljudij res vsmiljenega srca, ali še bolj radovednega obraza. Ne manjka jih, ki hočejo pomagati, seveda vsak kakor zna, ali bolje rečeno: kakor ne zna. Pametnejši okolostoječi molčijo rajše, ker znajo, da ne vedó kako pomagati; zato se pa oglašajo taki, ki ničesar ne vedo, niti tega ne, da ne znajo nič, in radi te svoje nevednosti si upajo ti le svetovati to in ono, ter marsikaj zgrešenega in škodljivega. Tedaj oni razni nevedneži, ki hočejo pokazati drugim, da kaj razumejo, svetujejo sve možno, samo to navadno ne, kar bi bilo prav, a oni drugi pametnejši ki molčijo, dovolijo tudi, da se z ranjenim marsikaj nespametnega počenja, ker mislijo, da kdor si upa kaj svetovati, ta je gotovo izkušen.

Kako se z ranami napačno ravna, o tem vedo zdravniki mnogo pripovedovati; vsaki dan skoro morajo čistiti iz ran: razne smole, „deviški“ vosek, peresa redkih rastlin, pajčevine, jajčje kožice, zemljo, ilovico, krompir, prevrečen kruh, včasih še kaj bolj umazanega in smrdljivega, tudi kravjek in celo človeško blato je imel pred dvema letoma neki Rojančan namazano na ranjeni roki, kakor mu je svetovala neka stara žena! Neverjetno je kako so ljudje nespametni in da nimajo v sebi več prirojenega čuta snage, da bi zabranili raznim mazačem pokvarjati in zastrupljati rane na tako neprimerne načine. Uzrok leži pač v tem, da nekateri ljudje imajo tako trpežno narav telesa in se jim rane celijo, tudi če se jih kvari in onesnaži z vsem možnim; taki mislijo, da jim je ono nesnažno mazanje pomagalo in pripovedujejo to drugim. Ali večina ljudij ni tako srečna ter neprimerno ravnanje z rano, tudi z malo ranico se večkrat hudo maščuje, ako se rana okuži s kako nesnago in žnjo se kri zastrupi. Celó nedolžen vbdoljaj s trnjem, steklom in s šivanko je stal marsikoga življenje, ker je bila ranica zanemarijena ali okužena vsled nepravilnega ravnanja.

Tedaj kaj nam je početi z rano, da se ne prenelimo z neprimernim ravnanjem? Naj poiščemo vselej zdravniško pomoč, tudi za malenkosti? Da, če je možno, je vselej prav, da zdravnik presodi in odredi, kako je treba z rano ravnati, in v Trstu ni to težko doseči, ker vsakdo vé, kje so rešilne postaje. Ali kako, ako ni zdravniške pomoči lahko, ali kmalu vdobiti? Tedaj in vselej je treba se strogo držati temeljnega načela: „Rano je strogo obvarovati vsakega onesnaženja“, da se ne okuži! To je najglavneje in najvažneje določilo, katero je treba si zapomniti, vse drugo je večinoma postranska stvar. Le zdravnik ali kak slučajno posebno v tem izkušen in izobražen človek bi znal za posamezne slučaje še kaj primernega svetovati in pomagati, ali dokler tega ni, velja pravilo: varuj rano, da se ne onesnaži in okuži. Da se ta nauk pravilno uvažuje, treba si je še zapomniti, da se rana navadno sama iz sebe celi. Tako naravno celjenje rane se more pa le izvršiti ako ostane rana čista in neokužena. Razni načini zdravljenja in leki vtegnejo res povspešiti celenje rane, ali v glavnem služijo le v obrambo rane in v razkužitev iste, ako se je morebiti prej okužila.

Ali obvarovati rano, da se ne onesnaži in ne okuži, to ni lahko početje. V ta namen je treba prej vse dobro prevdariti, kaj se sme storiti, da se ne škodi, in nepremišljena naglica prej škoduje nego koristi. Skrbeti je treba, da se v rano ne vcepi ali vseje kakšno kal gnojenja ali bol-zni, katerih kalij ne primanjkuje prav nikjer. Znanstveno prei-kovanje je namreč dokazalo, da moramo smatrati za okuženo prav vsako stvar na tej zemli, naj si bo to del živega bitja ali mrtve stvari, tedaj vse, kar ni posebej razkuženo, ali kakor se pravi sterilno

ali desinficirano, nosi na sebi kako kal bolezni in gnojenja in zamore prazročiti okužitev rane, ako pride žnjo v dotiko. Po tem nauku komaj razumemo, zakaj je katero si bodi orodje samo po sebi, že s tem da je ranilo in predrlo našo kožo, morda onesnažilo in okužilo rano; nadalje razumemo, zakaj ne smemo rane dotikati z ničemer, posebno s prsti ne, ker so isti vedno okuženi tudi če so nekoliko vmiti; in slednjič razumemo zakaj ne smemo v rano in na rano devati prav ničesar ne, kar ni najčisteje, kar ni nalašč v ta namen pripravljeno in razkuženo.

Ljudje imajo napačne pojme glede ran; namesto da bi se bali onesnaženja, bojijo se da škoduje rani zrak, solnce, mraz, toplota — ali to je nepotreben strah, ker vse to ji ni prav nič v kvar. Samo pred onesnaženjem z dotikanjem ali s prahom moramo skrbno obvarovati rano. Le radi tega je treba rano pokriti in poviti, a z takim povojem, ki je seveda najčistejši, če le mogoče pripravljen iz lekarne ali pa izbran izmed najčistejšega perila, ako ni razkuženih povojev pri roki. Vse eno pa je kake vrste tkanine rabimo za povoje; če je mogoče, si za silo sami razkužimo povoje s tem, da jih prekuhamo. Glavno je pri tem zopet, da se tudi teh povojev čim manje dotaknemo, zlasti onega dela povoja ne, katerega hočemo položiti neposredno na odprto rano. Tudi onih razkuženih ali razkužilnih tkanin, katere dobimo v lekarni, ne smemo dotakniti nikakor brez potrebe, da jih z svojimi prsti ne okužimo. Kdor obvezuje rano, ta naj si prej kolikor možno dobro omije z milom roke in posebno prste. Rane same morda je bolje ne izpirati, razven ako je to potrebno radi njenega onesnaženja vsled poškodbe. A za to rabiti je najbolje prekuhamo vodo, ako se nima razkužilnih sredstev na razpolago, ali ako se istih ne zna rabiti.

Iz povedanega je razvidno kako težavno je za neizkušena pravilno lečiti rane in da je prva dolžnost vsakogar, ki hoče pomagati, da vsaj ne škoduje!

Odgovorni urednik: ALOJZIJ TABAJ.
Lastnica in izdajateljica: NARODNA DELAVSKA ORGANIZACIJA v Trstu.
Tiska: TISKARNA „EDINOST“ v Trstu.

Katarina Vatovec

priporoča sl. občinstvu svojo

gostilno „Pri Detelji“

v ulici Belvedere 7

kjer ima na razpolago najboljša vipavska in istrska vina, kakor tudi izvrsten kraški teran in Dreherjevo pivo.

Posluži lahko z mrzlimi in gorkimi jedili.

Ob enem priporoča tudi svojo

zalogo fižola, krompirja in kislega zelja

v ulici di Torre bianca št. 23.

Književne novosti.

GREGORČIČ: Poezije, zv. IV. K 2-20
vezano „ 3-20
GOVEKAR: „Dobra gospodinja“,
gospodarska knjiga za naše mlade
gospodinjke, vezano 2-80
„Štiri ruske slike“, povesti —60
BENES: „Brođakovski odvetnik“ 1-60
Kip Gregorčiča 4-

Vsakovrstne mašne knjige po raznih cenah.

Balončki v narodnih barvah po raznih cenah.

NOVOST! NOVOST!

Nakiti za dvorane in vrte pri
:: zabavah ::

v belo-modro-rudeših barvah, komad po 4 metre dolg stane po 40, 50, 60 in 80 vinarjev.

Vse te knjige, papir in potrebščine se dobivajo v

Slovanski knjigarni in papirnici

Josip Gorenjec

TRST. — Ulica Valdirivo 40.

Podpisani priporoča sl. občinstvu svojo dobroznano

gostilno s krasnim vrtom

„Al buon ritrevo“

v ulici Stadion št. 19,

kjer toči kraški teran prve vrste, najboljše istrsko belo in črno vino, poleg tega izvrstno vipavsko in tudi dalmatinsko vino, kakor tudi Dreherjevo pivo ter more poslužiti z domačo kuhinjo kakor tudi z mrzlimi jedili. — Posebno ugodno za delavce.

Za obilen obisk se priporoča rodoljub

Andrej Furlan.

Anton Jerkič, odlikovani fotografski atelje za moderno slikanje

GORICA, Gosposka ulica št. 7.
: ELEKTROFOTOGRAFSKI ATELJE :
TRST, Via delle Poste št. 10.
SVOJI K SVOJIM!

Podpisani priporoča členom „N. D. O.“ svojo dobro znano

„Kavarno Trieste“

v ulici del Belvedere 47

kjer bodo našli na razpolago vsakovrstne slovenske, italijanske in nemške časopise.

Teodor Maros.

Prevođe vsakoršnih spisov ali tiskovin **prevaja** iz slovenščine ali hrvaščine na italijanščino ozir. nasprotno, v tem popolnoma izvežbana oseba. Naslov v uradih »Narodne delavske organizacije« ulica Lavatoio št. 1, I.

Kdor hoče piti dober

teran

ali dobro

: vipavsko :

ali pa najbolje

istrsko vino

naj se oglasi v gostilni pri »STARI BRESKVI« ki je last Hinka Kosiča v ulici del Belvedere 17, kjer dobi tudi najizvrstnejšo kuhinjo in vse to po najzmernejših cenah.

Trgovina z jestvinami K. Košmerlj

Rojan 8, nasproti cerkve

ima na razpolago vsakovrstne jestvine in najfinejše likerje kakor tudi razne delikatese.

„TRŽAŠKA POSOJILNICA IN HRANILNICA“

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Piazza della Caserma št. 2, I. n. — TRST — V lastni hiši.

(Vhod po glavnih stopnicah). — TELEFON št 952.

Hranilne vloge sprejema od vsakega, če tudi ni ud in jih obrestuje po

4%

Rentni davek od hranilnih vlog plačuje zavod sam. Vlaga se lahko po 1 K. Posojila daja na vknjižbo po dogovoru 5%—6%, na menjice po 6%, na zastave po 5%, in na amortizacijo za daljšo dobo po dogovoru.

Uradne ure: od 9.—12. ure dopoldne in od 3.—5. popoldne.

izplačuje se vsaki dan ob uradnih urah. — Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

Ima najmoderneje urejeno varnostno celico za shrambo vrednostnih papirjev, listin itd. kakor tudi hranilne pušice, s katerimi se najuspešneje navaja štediti svojo deco.

Poštno-hranilnični račun 816'004.

Delniška glavica: K 10,000.000.
Telefon 19-95.

OSREDNJA BANKA ČEŠKIH HRANILNIC

Vlog okoli: K 85,000.000
Naslov za brz.: SPOROBANKA.

Podružnica v Trstu — Piazza del Ponterosso 3.

4 1/4 % vloge na knjižice.

Menjalnica. BANČNO TRGOVANJE VSEH VRST. — Premijene vloge po 4 3/4 %
Centrala denarnih zavodov avstro-ogrskih. — Izdaja sirotinsko-varne 4% bančne obligacije

Vloge na tekoči račun do 4 1/4 %

JADRANSKA BANKA v TRSTU

Via della Cassa di Risparmio št. 5 (lastno poslopje)

KUPUJE IN PRODAJA VREDNOSTNE PAPIRJE (RENTE, OBLIGACIJE, ZASTAVNA PISMA, PRIJORITETE, DELNICE, SREČKE i. t. d.)

VALUTE IN DEVIZE
PREDUJMI NA VREDNOSTNE PAPIRJE IN BLAGA LEŽEČE V JAVNIH SKLADIŠČIH.

Eskompt menic in inkaso, borzna naročila
SAFE-DEPOSITS

Promese k vsem žrebanjem. — Zavarovanje srečk.

Menjalnica

4 1/4 % VLOGE NA KNJIŽICE. — TEKOCI IN ZIRO RAČUN — VLOŽENI DENAR OBRESTUJE SE OD DNE VLOGE DO DNE VDIGA.

STAVBNI KREDITI - KREDITI PROTI — DOKUMENTOM VKRCANJA. —

Uradne ure: 9.—12., 2'30—5'30. — Brzjavi: „JADRANSKA“ — Trst. — Telefon: 1463 in 793.